

เอกสารประกอบการสอน วิชา การสืบค้นสารสนเทศเพื่อการศึกษา (GE 014)

เรื่อง การเรียนรู้และการแสวงหาความรู้

ถ้ามีคำถามว่า เมืองหลวงของประเทศไทยคือจังหวัดอะไร ประเทศไทยอยู่ทวีปใด ทำไมคนไทยจึงใช้ภาษาไทย และถ้าเราตอบคำถามเหล่านี้ได้นั้น เรารู้คำตอบได้อย่างไร บางคนบอกว่าเคยได้ยินมาหรือเคยอ่านในหนังสือ เคยเรียนในโรงเรียน โดยในแต่ละวันเราได้รับข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆมากมาย และอยู่ในสถานการณ์ต่างๆที่ต้องเรียนรู้ทุกวัน แต่ในชีวิตประจำวันนั้น แต่ละคนเลือกที่จะสนใจในบางเรื่องเท่านั้น

ความสนใจและความตั้งใจที่จะเรียนรู้ จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้เราได้พัฒนาความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆมากขึ้นมากน้อยตามความต้องการ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นการประมวลผลข้อมูลที่เราได้รับทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเรียนรู้จึง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและเพิ่มคุณภาพชีวิต การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และตลอดเวลา การสนับสนุนให้บุคคลเป็นผู้ใฝ่รู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับภาพรวมของการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

ความรู้ หมายถึง สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆโดยไม่กำหนดช่วงเวลา (สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 : 8)

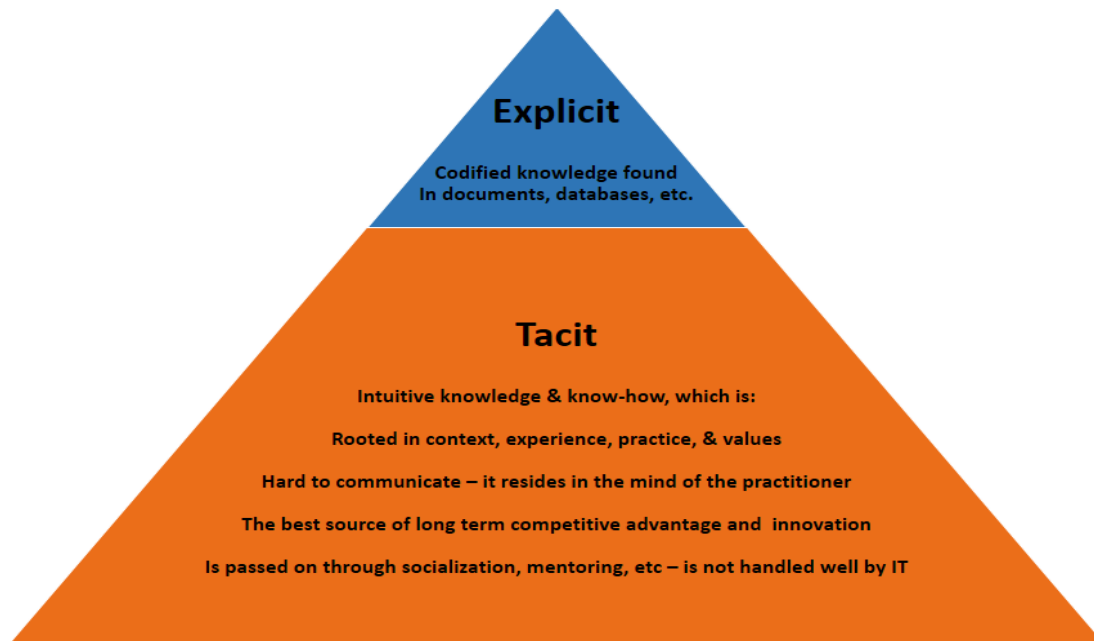
ความรู้ คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ องค์วิชาในแต่ละสาขา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

ความรู้ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียน การค้นคว้า ความคุ้นเคย ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์

ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

2) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

การเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ ที่แต่ละบุคคลได้รับมา ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น โดยการเรียนรู้ทำให้เกิดประสบการณ์ ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ขั้นตอนของการคิดเป็น เป็นขั้นตอนสำคัญของการเรียนรู้ การคิดเป็นการใช้สมองของแต่ละบุคคล โดยการคิดมีหลายลักษณะ เช่นการคิดแน่วตั้ง หรือการคิดแบบปรกติและการคิดแนวขวาง หรือการคิดนอกกรอบ ความคิดใหม่หรือความคิดสร้างสรรค์มักเกิดจากความคิดแนวขวาง และการคิดนอกกรอบ

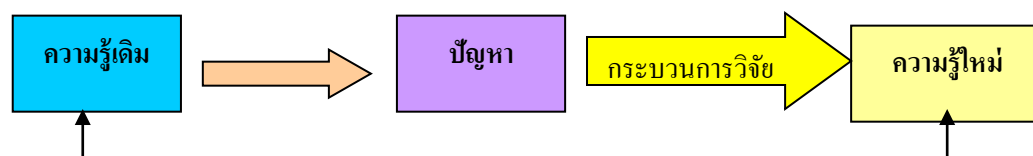
กระบวนการเรียนรู้มี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge) หลังจากที่แต่ละคนได้เรียนรู้แล้วจึงเกิดเป็นความรู้ติดตัวผู้เรียน โดยวัดจากการจำได้หรือปฏิบัติได้
2. ความเข้าใจ (Comprehension) คือการที่บุคคลสามารถแปลความหมาย หรืออธิบายความหมายของสิ่งที่ได้เรียนรูมาแล้วในขั้นที่ 1 จนเกิดเป็นความเข้าใจ

3. การนำไปใช้ (Application) เมื่อได้เรียนรู้จนมีความรู้และความเข้าใจแล้ว สามารถนำไปใช้ได้หรือนำไปปฏิบัติได้ดี เช่น เรียนรู้การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม โดยใช้สูตรกว้างคูณยาว
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เมื่อได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 3 แล้ว มีความสามารถในการวิเคราะห์ที่มาของสูตร
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เช่น มีความสามารถในการสังเคราะห์หรือสร้างสูตรขึ้นมาใหม่
6. การประเมินผล (Evaluation) เมื่อได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 5 แล้วสามารถตัดสินใจหรือประเมินสิ่งที่พบเห็นได้ว่าถูกต้อง ดีงามและเหมาะสมหรือไม่

การแสวงหาความรู้

ความรู้ คือการรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระให้สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็สาระในระบบข้อมูลข่าวสารคือ ความรู้ ความรู้ใหม่ต้องสร้างขึ้นบนฐานของความรู้เดิมที่มีอยู่ ความรู้ใหม่จึงเกิดจากฐานการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

ภาพแสดงกระบวนการเกิดความรู้

การแสวงหาความรู้ใหม่จึงควรศึกษาฐานความรู้เดิมก่อน เพื่อไม่ให้เกิดการศึกษาค้นคว้าใด ๆ ต้องเริ่มต้นใหม่ทุกครั้งซึ่งเป็นการประหยัเวลาและค่าใช้จ่าย จากรูปแสดงถึงความรู้ใหม่ที่ได้จะผนวกกับความรู้เดิม และเกิดปัญหาขึ้นใหม่ ทำให้มีการวิจัยเพื่อตอบปัญหาต่อไปอีก

ความรู้จากตำราเป็นความรู้ที่ศึกษาไว้แล้ว ตำราจึงมีไว้ใช้เป็นฐานความรู้เดิม เช่นการมีมุมมองใหม่ๆ การจัดระเบียบสิ่งต่างๆในแบบใหม่ วิธีการใหม่ในการนำเสนอ รวมถึงการมีความคิดใหม่ๆด้วย ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหรือลดต้นทุนขององค์กรได้

ความรู้ในแต่ละระดับ

ความแตกต่างของภูมิปัญญาและความรู้มีหลายระดับ การมีปัญญาแตกต่างจากการมีความรู้ เพราะปัญญาเกิดจากการคิด การรอบรู้ การแสวงหาความรู้รอบด้าน รู้เหตุ รู้ผล และการเชื่อมโยง ภาพรวมของทุกสิ่งที่มีสัมพันธ์กันได้ การแสวงหาความรู้เป็นขั้นตอนแรกของการจัดการความรู้ของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ หรือการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ที่เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation)

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความชำนาญ และความสามารถในการเรียนรู้ การคิด และการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ความรู้มีอยู่มากมายรอบๆตัว และสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับได้แก่

ระดับแรก ความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวเรา ซึ่งสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส มองเห็น ได้ยิน คมกลิ่น และลิ้มรสได้ เช่น ความร้อน-เย็น ความสว่าง-มืด เสียงดัง –เบา กลิ่นหอม-เหม็น และรส เค็ม-หวาน เป็นต้น ความรู้ระดับต้นนี้อาจเรียกว่า ความรู้สีก

ระดับที่สอง ได้แก่ ความรู้ด้านภาษา ซึ่งจะทำได้ทั้งอ่านและเขียนหนังสือได้ ฟังเข้าใจ ฟัง วิทญ และดูทีวีรู้เรื่อง ตลอดจนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้สั่งสมและตกทอดมา

ระดับที่สาม ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาเล่าเรียน ทำให้คิดเลขเป็น คำนวณดอกเบี้ยได้ ออกแบบอาคารได้ เขียนบทละครได้ ใช้คอมพิวเตอร์เป็น รู้กฎหมายบ้านเมือง รู้จัก กฎเกณฑ์ทางฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ เคมี และชีววิทยา วินิจฉัยโรคและรู้วิธีการรักษาโรค เป็นต้น ความรู้ วิชาการเหล่านี้มักจะต้องเรียนรู้จากครู อาจารย์ เอกสาร ตำราทางวิชาการหรือผู้ที่รู้เรื่องนั้นๆมาก่อน

ระดับที่สี่ ได้แก่ ความรู้ใหม่เป็นความรู้ที่ไม่เคยมีอยู่ก่อน ได้มาโดยการค้นคว้าวิจัย การ คิดค้นกระบวนการใหม่ และควรจะหาแนวทางในการนำความรู้ใหม่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิด การพัฒนา

การแสวงหาความรู้ใหม่และการใฝ่รู้ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานยุคใหม่ เพราะการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต คนเราสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งการเรียนรู้ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมความคิดให้ได้มาซึ่งสิ่งแปลกๆใหม่ๆ ไม่ซ้ำเดิมและมีการ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ การเรียนรู้มีหลายวิธี นอกจากการเรียนในสถาบันการศึกษาแล้ว ยัง สามารถเรียนรู้ได้จากการอ่าน การได้ยิน การได้ลงมือทำ การสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ การ มีประสบการณ์ตรง การเลียนแบบผู้อื่น การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่ผ่านการสอนนี้ ทำให้มีผลต่อการ รับรู้หรือการจำหรือการเกิดความคิดในเชิงจินตนาการและสร้างสรรค์

การแสวงหาความรู้ใหม่มีหลายระดับ ได้แก่

การศึกษาค้นคว้า หมายถึง การหาข้อมูลหรือการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อหาคำตอบจากปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้รับความรู้ในเรื่องนั้นๆ การศึกษาค้นคว้าจึงเป็นการแสวงหาความรู้เพื่อให้ได้คำตอบหรือเพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาและประกอบการตัดสินใจ อาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

การวิจัย หมายถึง การสืบสวนตรวจตรา(Investigate) เพื่อหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีขั้นตอน ตามระเบียบวิธีการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ คือ ที่มาของการวิจัย ความสงสัยในเรื่องที่ต้องการหาคำตอบคือปัญหาในการวิจัย การหาคำตอบเป็นการเติมช่องว่างระหว่างระบบความคิดกับระบบข้อเท็จจริง

รายงาน เป็นผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า วิจัย มีการเรียบเรียงตามระเบียบ ขั้นตอนทางวิชาการตามรูปแบบการเขียนรายงาน